Порівняльна характеристика Устини і панночки за повістю Марка Вовчка "Інститутка"

"Інститутка" — це перша в українській літературі соціальна повість, глибоко реалістичний твір про взаємовідносини між кріпаками та панами. Письменниця показала нестерпне становище селян, що є наслідком жорстокості і бездушності кріпосників, зобразила наростання народного гніву, мораль панів і трудового народу, стан тодішньої освіти.

У повісті Марко Вовчок протиставила образи дівчини-кріпачки Устини і молодої пані. Назва твору наштовхує нас на думку, що головний герой — освічена поміщиця. "І що ж то за хороша з лиця була! Здається, і не змалювати такої краси!" — це враження від зовнішності панночки.

Але яке її внутрішнє обличчя? Це егоїстична людина, що відчувається, наприклад, у сцені відбору інституткою наймички. Цим контрастом між зовнішнім і внутрішнім виглядом панночки авторка зобразила суперечність між охайністю, зовнішньою культурою переважної більшості дворян та їхнім мерзенним нутром.

Сюжет повісті звів інститутку та Устину. Розповідь про події в повісті веде Устина. Це проста селянська дівчина. "Я весела", — каже вона про себе. За вдачею вона лагідна і життєрадісна. Дівчина всім бажає добра і щастя. її душа відкрита до всього прекрасного. Устина любить сонце, квіти. їй хочеться вирватись з неволі: "Весело бачити степ, поля красні... Любо на волі дихнути! Коли б воля, заспівав би..." Але Устина тільки мріє про свободу, вона покірна панам, терпляче зносить знущання вередливої інститутки. Навіть після того, як панночка її побила, вона не тримає зла на неї, а тільки дивується. Добра дівчина все прощає.

Устина від природи розумна, спостережлива і працьовита. Вона близько до серця бере страждання друзів і намагається їм допомогти.

Ця неписьменна селянка тонко сприймає навколишню природу: "Вітрець шелесне та принесе у віконце мені пахучий бузок..." Устина дуже любить дітей. Вона щиро та глибоко кохає парубка Прокопа. Хоч подружнє життя в тих умовах їй повного щастя не принесло, але стало легше: "Зійдешся з ним — весело й любо; усе лихо забуду..."

Інститутка — морально обмежена людина. Вона вважає, що, крім французької мови, музики і танців, нічого не потрібно у світському товаристві. Всі інші предмети називає дурницею, а навчання — мукою.

Вона майже пишається своїм неуцтвом. Цікаво, як ця дівчина збирається жити з пустою головою і холодним серцем?
Підлещуючись до бабусі, панночка випрошує "по новій моді убрань хороших", умовляє влаштовувати бенкети і запрошувати багатих паничів. Вона мріє вигідно вийти заміж, мати свій маєток і бути повновладною хазяйкою.

Раптом інститутка закохалася в полкового лікаря. Але це "кохання" було примхливим з самого початку. Молода поміщиця виявила сухий й точний розрахунок в почуттях. На хуторі вона показала себе жорстоким, свавільним і лютим експлуататором. Необмеженість влади над кріпаками підігрівала її деспотизм, а жадібність переходила у зажерливість.

Психологічну характеристику інститутки доповнює її мова, яка буває грубою і лайливою при звертанні до кріпаків: "Чого сунешься?" А до багатих вона "ляскотить по-пташиному". Мова ж Устини завжди лагідна до всіх.

Типовий образ — це художнє узагальнення, подане у вигляді конкретної особи. Устина — це типовий образ кріпачки, тому що її індивідуальні якості поєднані з рисами, характерними для більшості кріпаків:

покірність, доброта, моральна чистота. Інститутка є типовим образом кріпосниці. Майже всі кріпосники були жорстокими, свавільними, бездушними і ненажерливими.

Марко Вовчок доводить, що навіть освічений кріпосник залишається експлуататором.